

Marie Adámková

Canisterapie – praktický rádce

Praha, 2026

NAKLADATELSTVÍ
PLOTI

Obsah

Prohlášení autorky / 5

Poděkování / 6

Předmluva / 7

**Canisterapie jako soubor
několika proměnných / 9**

**Výběr a výchova budoucího
canisterapeutického psa / 22**

Lze připravit i dospělého psa? / 28

Jak si vybrat cílovou skupinu klientů / 31

Jakým způsobem canisterapii vykonávat / 33

Za finanční odměnu, nebo jako dobrovolník? / 44

**Jak se připravit na canisterapeutické
zkoušky / 46**

Rozbitý pes / 49

**Tichá únava pomáhajících aneb
i canisterapeut potřebuje oporu / 56**

Kdy je čas na psí důchod / 62

PRAKTICKÁ ČÁST

Skupinové programy / 63

Individuální programy / 126

Krátké příklady s využitím
individuálního programu / 128

Závěr / 149

Prohlášení autorky

Tato kniha vznikla s mým nejlepším svědomím a na základě mých zkušeností a praxe v oblasti canisterapie. Všechny zde uvedené postupy, tipy a ukázky programů jsou určeny jako inspirace a vodítko pro práci se psy a klienty.

Každý člověk i pes je jedinečný a reaguje odlišně, proto je vždy nutné přizpůsobit program konkrétním potřebám klienta a možnostem psa a po celou dobu sledovat jejich reakce, případně pak podle nich své metody i program upravit.

Nenesu odpovědnost za případné škody vyplývající z použití technik nebo programů uvedených v této knize. Kniha neslouží jako náhrada odborného vedení, lékařské péče ani terapeutického dohledu. Věřím, že vám přinese mnoho zajímavých tipů i doporučení, které ve své praxi budete moct uplatnit.

Poděkování

Tato kniha by nemohla vzniknout bez lidí a psů, kteří mě po mnoho let provázeli na cestě canisterapie. Každý z nich, ať už to byl klient, kolega, odborník nebo čtyřnohý parťák, zanechal stopu, ze které dnes čerpám. Poděkování proto patří všem, kteří mi umožnili učit se, růst a sdílet zkušenosti, jež stojí za stránkami této knihy. Poděkování patří také pacientům a pacientkám ze zdravotnického zařízení, kteří souhlasili s fotografováním během našich programů a následným využitím fotografií v této knize.

Předmluva

K sepsání tohoto praktického rádce mě inspirovala vlastní praxe v oblasti canisterapie, které se aktivně věnuji od roku 2010. Tehdy mě ke canisterapii přivedla Berrinka (papírově Orchidea Lukato Gold), naše první fenka plemene chodský pes, která byla nejen mou skvělou učitelkou, ale i psem za odměnu. Jelikož od štěněte milovala cizí lidi, rozhodla jsem se, že s ní složím zkoušky z canisterapie, i když jsem byla tehdy ještě náctiletá holka a musela si 5 let počkat. Musím popravdě napsat, že Berrinka byla prozatím mým nejlepším canisterapeutickým psem, prostě takovým, jaký by podle mého přesvědčení měl pes vykonávající canisterapii být. Dokázala totiž pracovat nejen pod mým vedením, ale i zcela samostatně. Po odepnutí vodítka přesně věděla, kdo potřebuje její pomoc a s jakou intenzitou za ním smí přijít (nebo se připlazit). To, že dokázala pracovat v jakémkoli prostředí a s jakoukoli cílovou skupinou, jsem pak brala jako příjemný bonus - rozhodně to nebývá u psů samozřejmost a ani to po nich běžně nevyžadují. Už tehdy existovalo několik přípravných kurzů na canisterapeutické zkoušky a školení pro psůvody, na kterých se učilo nejen to, jak psa vycvičit a zacházet s ním během terapie, před ní a po ní, ale i jak přistupovat ke klientům a jejich potřebám. Jelikož jsem v té době studovala na střední odborné škole obor sociální vychovatelství a speciální pedagogika, měla jsem do této problematiky poměrně široký vhled. S přibývajícimi školními praxemi a dobrovolnickou činností přibývalo i praktických zkušeností a já začala zjišťovat, že i když má člověk mnoho teoretických informací, dokáže

být tato práce někdy opravdu náročná a výsledky nemusí být vždy takové, jaké by si člověk přál.

Školních praxí v různých (nejen) sociálních zařízeních jsem absolvovala pozeňnaně i během studia na vyšší odborné škole sociální práce a kde to šlo, zařazovala jsem i canisterapii. Někde však už své canisterapeuty měli a klienti na ně byli zvyklí, a tak bylo velmi zajímavé vidět při práci jiné týmy.

Se svými psy jsem objela nespočet zařízení, ať už pro děti či dospělé s kombinovaným postižením, lidí v azylových domech, charity, školky a školy, ve kterých jsem pořádala besedy a praktické ukázky, ale třeba i v odlehčovacích službách, dětských domovech, domovech pro seniory, v domovech klientů nebo ve zdravotnickém zařízení. Obvykle se jednalo o individuální terapie, jen málokdy šlo, vzhledem k náročnosti cílové skupiny, o skupinové programy. Nicméně poslední téměř rok a půl jsem pracovala ve zdravotnickém zařízení jako aktivizační pracovnice (než jsem odešla na mateřskou), kde byla canisterapie na programu jednou týdně. Dopoledne jsme navštěvovali pacienty na lůžkách a odpoledne jsme měli skupinový aktivizační program. Více se o této zkušenosti rozepíšu v jedné z kapitol, ale zmíním ji proto, že až zde jsem si uvědomila, jak bych byla vděčná za nějaké praktické tipy pro hromadné programy. Jenže kde nic, tu nic. Bylo potřeba si je vymyslet. A když už jich bylo zhruba dvacet, napadlo mě, že se s vámi o ně podělím - třeba vás zaujmou a využijete je ve své praxi také. V knize nabízím i pár individuálních programů. Celý text prokládám svými osobními zkušenostmi a doporučeními.

Canisterapie jako soubor několika proměnných

Aby terapie za pomoci psa fungovala tak, jak bychom si přáli, musíme důkladně znát několik faktů. Nejhlavnějším je váš pes. Měli byste velmi dobře znát jeho povahu a chování v různých situacích, abyste věděli, co od něj můžete očekávat, jak reaguje na stres a při jakých činnostech je mu dobře a dokáže uvolněně pracovat. Poměrně často v internetových diskusích čtu dotazy na téma „Pořídil jsem si psa, chtěl bych s ním dělat canisterapii - jak a kde ho mohu pro canisterapii vycvičit?“. V zásadě na tom není nic špatného a hledat si informace hned v počátku je jen a jen dobře, protože tím lze psa připravit na mnoho situací, a dokonce i na složení zkoušek. Nicméně si stále myslím, že chuť pracovat s lidmi by měl mít nejen páníček, ale především jeho pes.

Pes canisterapeut by měl mít, dá-li se to tak nazvat, sociální citění a kontakt s lidmi by mu měl přinášet radost. Nestačí, když jen toleruje doteky a nechá na sobě pomalu dříví štípat. Chceme vedle sebe mít plnohodnotného parťáka, který do toho s námi půjde s vlastním nasazením, ne psa, který bude fungovat jako výhřevný plyšák a naše loutka bez prostoru pro vlastní názor a pocity, vykonávající tuto činnost jen proto, aby nám, páníčkům, udělal radost.

Když se s takovým psím parťákem potkáte, přináší obvykle práce s ním radost všem zúčastněným. Ale je naprosto v pořádku, pokud váš pes zrovna nemá svůj den a vy canisterapii protentokrát odřeknete. Váš pes může být unavený, může mít nějakou zdravotní indispozici, nebo na něj třeba působí stresově změny v jeho okolí. Je zcela normální, že i pes si od této práce potřebuje odpočinout, byť mu jindy přináší radost. I proto se doporučuje, abyste s jedním psem vykonávali canisterapii maximálně 1x týdně.

Své psy do kontaktu s klienty nikdy nenutím. Za poslední rok se mi asi třikrát stalo, že moje fenka nechtěla přistoupit blíž k pacientovi a celkově z něj neměla dobrý pocit. Věděla dřív než my ostatní v pokoji, že pacient druhý či třetí den zemře. Nemyslím si, že by vůči němu chovala nějakou nesympatii, protože dřív ho ochotně navštěvovala, spíš mi přijde, že jí instinkt velel držet si odstup kvůli vlastnímu zdraví. Zajímavé bylo sledovat i chování mé fenky vůči násilnickým alkoholikům, kteří byli v našem zařízení hospitalizováni buď po úrazech nebo s nevyléčitelnými nemocemi. Při kontaktu s nimi bylo na jejím chování zřetelně vidět, že si situaci stále kontroluje a sem tam mrkne po očku i po mě, zda mám situaci pod kontrolou a ona se může pacientovi věnovat. Naopak u lidí, kteří propadali v záchvatu vzteku a agrese v důsledku vlivu prostředí nebo chování lidí okolo nich, mi přišlo, že se s tím dokázala mnohem lépe vyrovnat a předem věděla, kdy k takovému chování dojde. Paradoxně byla mnohem uvolněnější a k agresivním výlevům u těchto pacientů během našich terapií nedošlo ani jednou. Jelikož se v našem zařízení pacienti střídali (mohli zde být hospitalizováni maximálně 3 měsíce, pokud nebyli v terminálním



Canisterapii by měl pes vykonávat rád.

stádiu), kolikrát se stalo, že na oddělení bylo po mém návratu z dovolené několik nových pacientů a z hlášení zdravotních sester, ostatních aktivizačních pracovníků či pečovatelů jsem pak zjišťovala informace ke každému z nich. Jelikož jsem byla posledních několik měsíců těhotná, občas mě na ostatních odděleních varovali, že pacient v afektu (který mohl být způsobován například nádorem na mozku, strachem z bílých plášťů, stařeckou demencí nebo jinou kognitivní dysfunkcí) praštil někoho z personálu a že je na mém rozhodnutí, zda ho s pejskem navštívíme, nebo ne. Pokud však člověk přistupoval k těmto lidem s klidem a bez jakýchkoli předsudků, nestal se mi u nich nikdy žádný nepříjemný incident - naopak jsme kolikrát těmto lidem zpřijemnil den a vykouzlili úsměv na tváři. I jinak

nespolupracující nemluvvové se se mnou mnohdy dali do hovoru.

Další proměnnou je **klient**. Možná jste si všimli, že střídám označení klient a pacient. Zjednodušeně - o klientech se mluví, pokud jsou to lidé v sociálních zařízeních či lidé z běžného života, kteří potřebují pomocí terapie něco podpořit. Pacient je člověk ve zdravotnickém zařízení.

Klient využívá službu, kde je důraz na jeho potřeby, podporu, kvalitu života a je aktivním účastníkem této služby. Navazuje vztah a péče o něj může být i dlouhodobá - někdy celoživotní. Klient je na své cestě doprovázen.

Pacient je osoba, která se léčí ve zdravotnickém zařízení, funguje zde vztah lékař-pacient a je zde kladen důraz na diagnózu, léčbu a zdravotní stav. Pacient je spíše pasivním příjemcem péče ve smyslu „někdo se o mě stará, léčí mě, musím to snášet, i když mi to často není příjemné“, kdežto u klientů je to spíše ve smyslu „já spolupracuji, volím, rozhoduji“. Středem všeho je u pacienta jeho zdravotní problém nebo nemoc a vztah k pacientovi bývá často jen dočasný - trvá, než se uzdraví, stabilizuje nebo ve smutnějších případech zemře.

Obecně tedy budu psát o klientech, protože s těmi se canisterapeuti setkávají nejčastěji.

Doporučuji vždy myslet na to, že kterýkoli klient vás může překvapit, a to jak pozitivně, tak negativně. Nezáleží přitom na tom, zda ho vidíte prvně nebo se znáte už delší dobu, zda jde o dítě či o dospělého člověka. Může se vám stát, že přijdete za klientem, který

vás hned ve dveřích odmítne - třeba nemá zrovna svůj den, o kontakt se zvířetem nestojí, není mu dobře, ať už po fyzické či psychické stránce, zkrátka ví, že dnes by si kontakt se psem neužil. V takových případech respektuji rozhodnutí klienta a se psem dále nevcházím. Je možné, že při příští návštěvě bude jeho nálada lepší a o kontakt projeví zájem. Pokud ne, je to jeho volba. Terapie, ať už je jakákoli, musí být vždy dávana a přijímána dobrovolně, aby plnila svůj účel.

Také se ale může stát, že se nálada či celkový stav klienta změní až během terapie, i když do té doby byla vítaná. Často se mi to stávalo u dětí s kombinovaným postižením, které dostaly třeba spastický záchvat a svíjely se v křečích. V takové situaci obvykle netuší, co se kolem nich a s nimi samotnými děje. V tomto stavu mohou psa nechtěně zmáčknout, křečovitě ho chytit za chlupy či některou část těla, křičet u toho a kopat. V jednom z odlehčovacích zařízení jsem pravidelně potkávala holčičku s kombinovaným postižením, která se v podobných stavech začala kousat do krve a byla schopná pokousat i všechny ve svém okolí. Její ruce se musely pravidelně převazovat ochrannými bandážemi, aby si nevykusovala krvavé šrámy. I z toho důvodu se v některých spolicích při canisterapeutických zkouškách testuje, jak pes na podobné stavy klientů reaguje. Někteří rozhodčí (často s nasazením vlastního zdraví) testují, jak se pes zachová, když imitují podobný záchvat, při kterém třeba psa nepříjemně štípnou, zatahají za uši, za ocas, psí pány chytanou na citlivém místě, nebo psa kousnou do čumáku. Aby pes zkouškou prošel, nesmí projevit známky agresivity. Je však naprosto v pořádku, pokud se lekne, uskočí nebo chce klienta opustit. Obvykle se pak testuje, zda je pes po odeznění záchvatu ochoten ke klientovi

znovu přistoupit a pokračovat v terapii. Tato druhá část mi osobně přijde trochu sporná (vzhledem k welfare psa a respektování jeho psychického stavu), ale pravidla zkoušek jsou na jednotlivých spolicích a jsou dokonce psi, kteří se přijdou klientovi ještě „omluvit“ a nabízejí mu zvýšenou pozornost.

Stát se může i to, že klient dostane během terapie epileptický záchvat a je potřeba urychleně řešit jeho stav - odstranit z okolí věci, o které by se mohl poranit. Pokud stojí, opatrně mu pomoci sesunout se na zem, aby nekontrolovatelně nespádl - pes je okamžitě odvolán ze své práce a je potřeba dát mu čas, aby se se stresovou situací popasoval, než půjde za jiným klientem. Pro rychlejší odbourání stresu je vhodný nejen klidný prostor, ale třeba i čichací koberečky se schovanými dobrotami nebo lízací podložky.

Pak jsou klienti, kteří si vás potřebují nejprve otestovat. Nemají s vámi zkušenost, a máte-li třeba většího psa nebo černě zbarveného, mohou zpočátku pociťovat i nejistotu. Někteří lidé mají z dřívějšíka špatnou zkušenost, protože je pes pokousal, a bojí se i těch menších. I u takových klientů se mi v naprosté většině případů podařilo vybudovat vzájemný vztah a dokázat jim, jak může být kontakt se psem prima. Málomluvní klienti se najednou rozpovídali a vzpomínali na své zážitky z dřívějších let, jiní začali popisovat svá zvířátka, další byli ochotní psa doprovodit a třeba se spolu s ním a pak bez něj zvážít nebo dojít na ošetření, uklidnili se, pokud byli nešťastní nebo je něco trápilo, svěřili mu své obavy či přání, mysleli na něj a těšili se na každou další návštěvu, pečovali o jeho srst, směli mu dát mnou přinesenou dobrotu a těšilo je, že o ně někdo projevuje upřímný zájem.



Klienti mohou být lidé různého stáří i potřeb.

Při navštěvování domovů pro seniory se nám také často stávalo, že na dvoulůžkovém pokoji o kontakt se psem jeden klient stál a druhý zvířata vyloženě nesnášel nebo měl alergii. To se dalo řešit vyvezením prvního klienta mimo pokoj. Někdy jsem si od druhého klienta

poslechla i nehezké komentáře typu „pes tady nemá co dělat, ještě nám sem přitáhne nějakou nemoc a bakterie“, „běžte s tím čoklem do háje“, „už je tady zase ten hnusný prašivý pes“, „váš pes je tlustý a má krátké nohy“ (ano, welsh corgi i v kondici může vypadat zvláště) a mnoho dalšího. Takové věci by vás neměly vyvést z rovnováhy, a pokud je chcete řešit, tak s klidem. Obvykle stačilo říct, že pes je pravidelně očkovan, odčervován a pod kontrolou veterináře, takže žádná zoonóza (nemoc přenosná ze zvířete na člověka) nehrozí, že je pravidelně udržován a opečováván, aby neměl blechy ani jiné parazity, ale že respektují jejich nevoli a druhému klientovi se budu věnovat dále od nich. A to se dostávám k dalšímu článku řetězce, kterým jste vy - doprovod psího terapeuta.

Psovod - nebo chcete-li, doprovod psího terapeuta, je nejčastěji a ideálně samotný majitel psa. Pokud s canisterapií začínáte, možná vám to ještě tak nepříjde, ale právě na psovodovi leží velký kus práce a také obrovská zodpovědnost. Zodpovědnost nejen za chování své a svého psa, ale ve značné míře i za chování a pocity příjemce terapie - tedy klienta či pacienta. Canisterapie je totiž poměrně obsáhlá disciplína. Není to jen o tom pustit psa z vodítka a nechat lidi, aby si ho hladili, nebo ho na vodítku dovléct k lůžku a čekat, co se bude dít.

- **Psovod by měl mít minimálně základní znalosti o tom, jak s klienty pracovat.** Pokud takový obor nestuduje a nepracuje v něm, je nanejvýš vhodné navštívit odborné kurzy. V některých zařízeních dokonce vyžadují, aby měl člověk minimálně kurz pracovníka

v sociálních službách, jinde stačí ověření o absolvovaných kurzech a samozřejmě v některých zařízeních neřeší vůbec nic a canisterapii berou jen jako bonus pro prezentaci jejich zařízení na sociálních sítích, bez ohledu na výsledky a práci terapeuta se psem.

- **Psovod by měl být vyrovnané povahy, nevznětlivý a schopný řešit i náročné situace v klidu.** Měl by vědět, že při použití reminiscence (tedy vzpomínání a rozjímání nad minulostí) může v klientech vzbudit nejen příjemné pocity, ale třeba i smutné vzpomínky, které je rozpláchnou, s čímž je potřeba dále pracovat, abychom nenechávali klienta v horším rozpoložení než před canisterapií.
- **Psovod musí předvídat, třeba že naprostá většina seniorů ukrývá ve svých nočních stolcích různé dobroty,** které se budou snažit - nejen v nestřeženém okamžiku - psovi nacpat, a co si budeme povídat, často jsou to různé sušenky, čokolády, oplatky, buchty od svačiny a podobné pokrmy nevhodné pro psa. Vždy mám u sebe nějakou náhradní psí mňamku, kterou klientovi mohu nabídnout, aby ji pejskovi podal, a vysvětlím mu, že je pro psa zdravější. Při hovoru s klientem je také důležité dostatečně srozumitelně vyslovovat a zvolit i vhodnou hlasitost, aby vám i hůře slyšící klient dobře rozuměl a nestalo se vám, jako mně u dvou hůře slyšících seniorek, že přeslechnu pokyn a pamlssek sám ochutná v domnění, že je pro lidi. Pozor si dejte také u diabetiků, jejich sušenky a třeba i piškoty mohou obsahovat umělé sladidlo xylitol, které je pro psa vysoce jedovaté.

- **Psovod by měl mimo jiné dbát i na to, co si na sebe oblékne.** Tmavé oblečení se především k seniorům nehodí vůbec - působí depresivně. Lepší je zvolit pastelové veselé barvy. Naopak příliš bílé oblečení a až nemocniční úbor v nich může vzbuzovat syndrom bílého pláště, což je stav, při kterém klienti a pacienti pociťují zvýšenou úzkost a stres v přítomnosti zdravotnických pracovníků v tradičních bílých pláštích. Tato reakce může mimo jiné vést ke zvýšení krevního tlaku a srdeční frekvence.
- **Psa by měl psovod na terapii vodit vždy suchého a alespoň základně upraveného** - tedy čistého, bez dredů, s ostříhanými drápkami, bez výtoků z očí, bez bodláků a s vyčesanou srstí. I když běžně pláštěnky pro psy nepoužívám, v deštivých dnech jsem je při přesunech na canisterapii hojně a vděčně využívala - velmi mi to pak usnadnilo péči o psa. Nosím s sebou také ručník na otření mokrých tlapek. Na canisterapii také nevodím háravé fenky.
- **Jako odborník byste měli s klientem vždy jednat slušně a s respektem.** Nikdy by z vás neměl cítit povýšenost, nezáměr, odsudek a předsudky, nechut nebo dokonce štitivost, zesměšňování jeho chování, slov, vyprávění či bagatelizování jeho pocitů. Snadno se vám může stát, že při canisterapii přijdou na klienta nečekané střevní potíže a místnost zaplaví odér z moči či stolice - je třeba zachovat klidnou hlavu, poprosit personál o převlečení klienta (v té době je vhodné počkat za dveřmi, aby měl klient soukromí) a dále pokračovat, jako by se nic nestalo.

- **Psovod by si u klientů neměl řešit vlastní komplexy,** ať už jde o mesiášský komplex - potřebu zachraňovat druhé, neschopnost říct ne, „když to neudělám já, tak nikdo jiný“ -, či komplex morální nadřazenosti - „my pomáhající jsme lepší lidé“. Neměl by si u nich ani vylévat srdce a řešit s nimi své osobní starosti a trápení. Měl by umět oddělovat svůj pracovní i osobní život, i když je to někdy těžké. Když mi v říjnu 2025 večer během pěti minut zemřela starší fenka s rakovinou a pak jsem šla druhý den ráno do práce za pacienty, kteří ji znali z vyprávění, fotek i videí, bylo potřeba zachovat chladnou hlavu a s pozitivní energií (která byla v tomto zařízení opravdu potřebná) po celou dobu pracovat, jako by se nic nestalo, což nebylo zrovna lehké. Ale podobné situace zažívají lidé v různých profesích.
- **Psovod by měl mít také nějaké morální zásady.** Není například možné od klientů přijímat finanční dary, i když vám je dost možná budou chtít dát. Když se s námi pacienti po tříměsíčním pobytu v zařízení loučili, občas jsme od nich dostali bonboniéru jako poděkování, ale nabízené peněžité prostředky jsme zásadně odmítali. Občas jsem místo čokolády dostala pro pejsky nějaký pamlssek, i to bylo možné. Pokud vykonáváte canisterapii za finanční odměnu, vždy byste ji měli přijímat od objednavatele - ne od klientů v zařízeních jako bonus či dokonce úplatek.
- **Trpělivost je nedílnou součástí každé terapie.** Je možné, že si příběh klienta vyslechnete 100x za sebou nebo při každé návštěvě - nemá smysl klientům říkat „To už jste mi povídal, pane XY“, oni mají potřebu

vám to sdělit a často jsou to jediné vzpomínky, které si ještě pamatují a nové zážitky jim často schází. Zmatenější klienti si dokonce mohou myslet, že váš pes je jejich. Taková situace se dokáže vcelku rychle zvrtnout v nepříjemnou, a proto je potřeba trpělivě vysvětlovat a podobným situacím ideálně předcházet - třeba tím, že o pejskovi a jeho historii pravidelně s klientem mluvíme, ukazujeme mu jeho starší fotky, na kterých jsou třeba i členové naší rodiny nebo je v prostředí, které je pro klienta neznámé, aby si k němu nemohl vytvářet vlastní spojitosti a propojovat ho se svými vzpomínkami.

- **Psovod je zodpovědný za svého psa, a to nejen za jeho chování, ale i za jeho fyzické i psychické zdraví.** Vy jste tam od toho, abyste svého psa chránili a nedopustili, aby se mu stalo cokoli nepříjemného. Musíte tedy být mistry v pozorování chování klienta i svého psa, abyste včas rozpoznali varovné signály - třeba svalové stažení klienta, zvyšování jeho intenzity vůči psovi, přebírání vodítka od psovoda, ale také nadměrný stres u psa, zrychlené dýchání, únava, odvrácení zraku, neochota ke kontaktu, olizování čumáku a jiné. Je důležité svého psa znát a sledovat jakékoli odchylky od jeho běžného chování. Bohužel, během mnoha let své praxe jsem viděla i řadu psů, častěji asistenčních než canisterapeutických, o kterých se dalo říct, že mají syndrom vyhoření, práce je netěšila nebo k ní měli dokonce už odpor. Obvykle takový stav nastává po dlouhotrvajícím přetěžování psa.

Chcete-li se canisterapii věnovat jako svému zaměstnání, budete potřebovat více psů, abyste je mohli pravidelně střídat.

Tohle je jen základní výčet toho, co by měl splňovat psovod. Určitě se vám bude hodit, když budete mít důkladně nastudované projevy chování různých onemocnění, syndromů a postižení. Vždy byste si měli vyžádat alespoň základní údaje od lidí, kteří o klienta pravidelně pečují, jsou s ním v častém kontaktu a ví, co ho trápí a jak se běžně chová. Už teď vím, že jakmile tato kniha půjde do tisku, vzpomenu si na další důležité aspekty, které by psovodovi neměly chybět. Proto znovu doporučuji návštěvy odborných kurzů.

Doprovázející personál, ideálně z řad sociálních pracovníků, případně aktivizačních pracovníků, zdravotních sester či alespoň pečovatelů, by měl být přítomen každé canisterapii. Nejen že vám může předat aktuální informace ke každému klientovi, sledovat jeho stav a vyhodnocovat možná rizika, ale také by měl být schopen ihned zakročit, pokud by se klientovi něco přihodilo (náhlé zhoršení stavu, mdloby, chování v afektu, epileptický záchvat, apod.). V neposlední řadě jste do značné míry doprovázejícím personálem chráněni. Máte vedle sebe svědka, který na vlastní oči vidí, jak terapie probíhá, a také jaké jsou její výsledky. Stejně tak vám může dosvědčit, že jste v domově pro seniory neukradli staré babičce zlatý náhrdelník, který si vzhledem ke svému stavu (ať už jde o stařeckou demenci nebo Alzheimerovu chorobu) schovala místo do šuplíku pod polštář nebo do šatní skříně a už si to nepamatuje.

Jiné je to v situacích, kdy jste na pracovišti trvale zaměstnání a s klienty (případně pacienty) jste v denním kontaktu a znáte jejich stav - v takovém případě může canisterapeutický tým pracovat i samostatně.

Výběr a výchova budoucího canisterapeutického psa

Nejprve bych ráda napsala, že sama jsem si nikdy ne nechávala či nepoživovala psa s tím, že to bude budoucí canisterapeut. U každé aktivity, kterou s mými psy dělám, mi záleží především na tom, aby je bavila a vykonávali ji rádi. I když se mnoho let věnuji závodně různým psím sportům a mám své vysněné cíle, nikdy bych své psy nechtěla tlačit do něčeho, v čem se necítí dobře. Tím chci říct, že pořizovat si štěně s konkrétním plánem nemusí vždy vyjít na 100 % podle našich představ, ale pakliže ho sledujeme a všimneme si jeho předností, můžeme na nich stavět a dát mu tak příležitost vyniknout v jiných činnostech.

Nicméně rozumím lidem, kteří mají nějakou touhu, kterou by opravdu rádi naplnili, a jsou připraveni pro to udělat maximum a psovi poskytnou takové podmínky, díky kterým si tu cestu za snem postupně společně vyšlapou. To se může týkat i canisterapie.

Vše většinou začíná už výběrem štěněte u chovatele. Pokud mi jako chovatelce napíše zájemce, že by se v budoucnu rád s odchovancem z našeho vrhu věnoval canisterapii, dávám si záležet na tom, abychom společně vybrali co možná nejvhodnější štěně. Rozdíly v povahách se mezi štěňaty projevují poměrně brzy. Zatímco některá jsou dravější, hlasitější a aktivnější, jiná mohou být pomalejší a klidnější. To však ještě není příliš vy-

povídající. Více se rozdíly v povahách začnou projevovat zhruba okolo 5. týdne věku štěňat, takže s výběrem opravdu nespěcháme. Štěně, u kterého je naděje, že by mohlo být v budoucnu psím canisterapeutem, by mělo být především psychicky vyrovnané. Nemělo by se přehnaně lekat, mělo by být kontaktní vůči lidem a ideálně i vůči ostatním psům, mělo by být zvědavé a ideálně by mělo také dobře snášet krátké znehybnění během mazlení na zemi i na klíně. Osobně v tomto ohledu dávám přednost spíše klidnějším štěňatům než těm, která potřebují neustále běhat a vymýšlet si aktivity. Jistě ale znáte výjimky potvrzující pravidlo, kdy si lidé pořídili „nejklidnější štěně z vrhu“ a po pár týdnech měli doma doslova raketu. Chovatel má štěňata na očích každý den od jejich narození, a proto vám může s výběrem opravdu pomoci. Je to jiné, než když zájemce vidí štěňata jen pár hodin během svých návštěv a jeho výběr se zúží na takto krátký časový úsek.

Jakmile si štěně od chovatele převezmeme, začíná naše společná cesta. V prvních týdnech je nejdůležitější, aby si štěně zvyklo na vás, na nové prostředí a celkovou životní změnu. Teprve když se v novém domově začne cítit bezpečně a vás začne vnímat jako svou oporu a parťáka, můžete se začít více věnovat výchově. Záměrně píšu výchově, protože výcvik už je o učení konkrétních cviků a úpravě chování.

Kromě klasických výchovných prvků, které chceme, aby se štěně postupně naučilo – venčit se venku, spát v pravidelných intervalech, nekrást věci ze stolu, neokusovat nábytek ani lidské ruce či nohavice, se také zaměřujeme na to, aby bylo schopné nás alespoň chvíli vnímat, chodit za námi i vedle nás, přecházet z klidu do akce a naopak, umět se zastavit a chvíli být jen

na místě. Rovněž ho můžeme zvykat na doteky po celém těle (klidně i s občasným hlazením proti srsti nebo jemným přejížděním prsty po jednotlivých obratlích na ocásku), mnutí oušek a zvedání pacek.

Chceme, aby tyto doteky nebyly pro štěně stresující - ideálně, aby je bralo jako naprosto přirozené. Čím častěji to trénujeme, tím lépe - stačí každý den alespoň jednou nebo dvakrát. Štěně také často zvedáme (naučte se správný úchop, abyste psovi nepůsobili nepohodlí - štěně nikdy nevytahujeme za kůži, vždy máme jednu ruku pod zadečkem a druhou za jeho předními packami, případně můžeme štěně zvednout i takzvaně „na beránka“, kdy ho obejmeme za zadníma a před předními nohama) a necháme i naše známé či rodinné příslušníky, aby s ním stejným způsobem navazovali fyzický kontakt. Štěně by nemělo být nijak mačkané, a pokud se mu manipulace nelíbí, je třeba vrátit se o několik kroků zpět a příště postupovat pomaleji a vše si rozdělit do menších dílčích kroků. Není naším cílem udělat z chování psu trauma, právě naopak. Pokud máte psa většího plemene, bude se vám naučené zvedání hodit - třeba pro případ návštěvy veterináře. Štěně ale mazlíme i na zemi, a to nejen když stojí, ale i tehdy, když si samo lehne, nebo nám dokonce ukáže břicho. Pohyby rukou střídáme - někdy je mazlení poklidné a vnímáme přitom srst pejska, jindy mohou být pohyby o něco rychlejší (podrbání), ale nechceme přejít k tomu, aby to štěně začalo brát jako hru a začalo nás kousat. Kousání lze v prvních týdnech po příjezdu do nového domova předejít také nabídnutím nějaké oblíbené hračky (skvělé jsou různé kousací předměty nebo plyšáci), protože štěňata si v určitém období potřebují vše vyzkoušet tlamou. Štěně postupně zvykáme na



Ze své první návštěvy v domově pro seniory si štěně odneslo pozitivní zážitek.

nová místa - začneme třeba jen novou loukou, kde jsou cizí pachy psů. Navštívíme jinou ulici, dojdeme k jiné silnici, ukážeme štěněti různé dopravní prostředky a pokud vše zvládá dobře, můžeme ho postupně zvykat třeba na potkávání nejrůznějších věcí v obchodech, kde je vstup se psy povolen. Opět nám jde o to, aby se štěně cítilo klidně a bezpečně, nechceme ho vylekat projíždějící ještěrkou se zbožím či desítkami cizích lidských nohou, které se ženu obchodem nebo po rušné ulici. Chceme, aby si z těchto poznávacích aktivit odneslo dobrou zkušenost. Můžeme také poprosit cizí lidi, kteří se zastaví, aby si mohli štěně pohladit, aby mu podali oblíbený pamlssek. I tím u štěněte podporujeme kladný vztah k lidem. Kromě obchodů není také od věci vzít štěně do okolí dětských hřišť, aby slyšelo křik dětí, ječkot, smích a dupání, a aby vidělo, jak se mnohdy nekoordinovaně pohybují. Do takto rušného prostředí ale už беру o něco větší štěně, třeba až kolem 4. měsíce života. Při přípravě a zvykání štěněte doporučuji předem si najít na internetu jednotlivé fáze vývoje štěněte, které zahrnují i takzvaná strachová období, a těm přizpůsobit aktivity se štěnětem. Jsou to časové úseky, ve kterých může být štěně citlivější ke změnám a často během nich bývá také lekavější. Tyto fáze se střídají s fázemi odvahy a objevování. Informace můžete najít po zadání například těchto spojení: „vývojové etapy chování mladých psů“ nebo „co by každý kynolog měl znát o vývojových stádiích a kritických obdobích vývoje psa?“ Dokonce jsou k tomu hezky zpracovaná videa na YouTube - stačí vyhledat „strachová období psů“.

Jakmile má štěně tyto základy, můžeme přejít k dalším krokům. Do přípravy postupně přidávám další zvykání na nové podněty, ale také pár výcvikových prvků.



Z kompenzačních pomůcek si dvouměsíční pejsek z našeho chovu nic nedělal.

Bude se nám hodit, když psa naučíme například: chodit na prověšeném vodítku, a to i při změnách strany či tempa, dále také zůstat na povel na místě, přinést na povel konkrétní předmět (třeba psí hračku), pustit na

Marie Adámková

Canisterapie - praktický rádce

Fotografie Marie Adámková a archiv autorky

Fotografie na zadní straně obálky Eliška Šimůnková

Redakce Matěj Barták, korektura Barbora Vaňková

Sazba Petr Sýkora

Vydal Pavel Jeřábek - Nakladatelství PLOT, Bělohorská 10,
169 00 Praha 6, www.plotknihy.cz, jako svou 473. publikaci

Tisk FINIDR s.r.o., 2026

Vydání první, Praha 2026

ISBN 978-80-7428-508-0